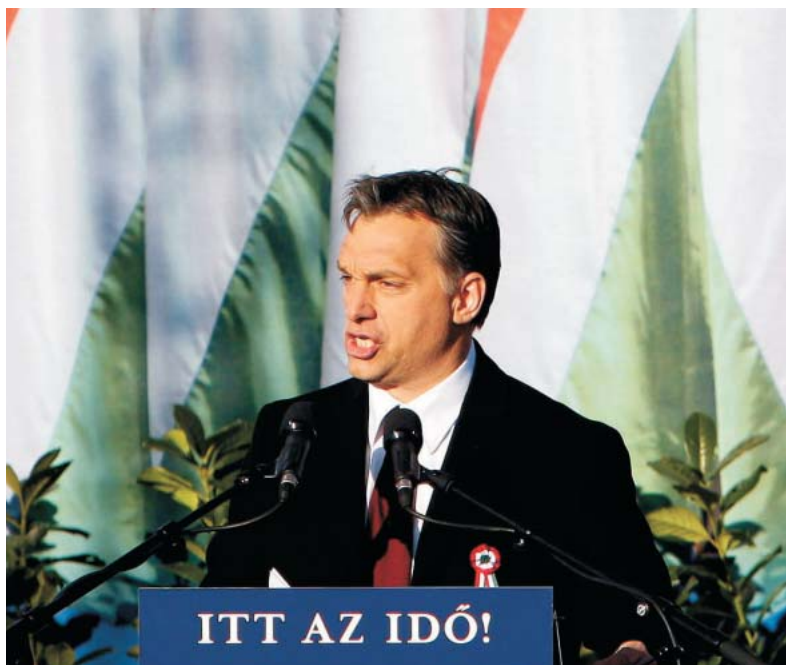

Βίοι & Πολιτείες

Ο ηγέτης της αξιωματικής αντιπολίτευσης και πρώην πρωθυπουργός, Βίκτορ Ορμπαν (αριστερά), αναμένεται ότι θα υπερισχύσει έναντι του αντιπάλου του στις βουλευτικές εκλογές του Απριλίου, Ατίλα Μεστερχάτσι (δεξιά), ο οποίος είναι ο υποψήφιος του κυβερνώντος Σοσιαλιστικού Κόμματος

πλειονότητά τους οι Ούγγροι δεν είναι ρατσιστές – είναι δειλοί. Αποφεύγουν την αντιπαράθεση. Και δεν έχουν δημοκρατική παράδοση, δεν έχουν το πολιτικό κουράγιο που θωρακίζει απέναντι στην επιθετικότητα. Όταν έρχονται αντιμέτωποι με επιθετικές, παράλογες συμπεριφορές, τείνουν να αποσυρθούν στη γωνία, προτιμούν να μείνουν αμέτοχοι. Αυτό ισχύει και για τις δημοκρατικές πολιτικές δυνάμεις της χώρας – αποφεύγουν την ευθεία σύγκρουση και επιτρέπουν στην ακροδεξιά να γίνεται επιθετική».

Τα τελευταία είκοσι χρόνια δεν συζητείται ανοιχτά η περίοδος του κομμουνισμού;

«Ελάχιστα. Θα σας δώσω ένα παράδειγμα. Μέχρι σήμερα δεν έχουν ανοίξει στο κοινό τα αρχεία των μυστικών υπηρεσιών, οι πολίτες δεν έχουν πρόσβαση στους φακέλους που τους αφορούν. Προφανώς έχουμε πει και ξαναπεί ότι το καθεστώς ήταν δικτατορικό, αλλά πραγματική σε βάθος συζήτηση δεν έχει γίνει. Ούτε καν για την περίοδο του Μίκλος Χόρτι δεν έχουμε συζητήσει. Οι ιστορικοί συζητούν μεταξύ τους, ναι, αλλά οι αναλύσεις τους δεν φτάνουν στον κόσμο, δεν φτάνουν στα σχολικά βιβλία. Οι μαθητές και οι φοιτητές είναι εντελώς ανίδεοι, δεν γνωρίζουν τίποτε για την ιστορία της χώρας τους στον 20ό αιώνα».

Υπάρχουν κι εκείνοι που νοσταλγούν την περίοδο του κομμουνισμού;

«Να κάτι πολύ ενδιαφέρον, κατά τη γνώμη μου: Από τη μια οι περισσότεροι διατείνονται ότι μισούν την ιδεολογία, τη μισούν τόσο πολύ και είναι όλα τόσο μπερδεμένα στο μυαλό τους ώστε αυτομάτως βαφτίζουν κομμουνιστή οποιονδήποτε δεν είναι αρκετά δεξιός ή αρκετά εθνικιστής. Και από την άλλη, νοσταλγούν το καθεστώς με την έννοια ότι επιθυμούν το πατερναλιστικό μοντέλο, θέλουν μεγάλο κράτος, έναν δυνατό ηγέτη. Αλλά σε ό,τι με αφορά, δεν θα γύριζα πίσω το χρόνο με τίποτε. Ημουν ευτυχής που το σύστημα κατέρρευσε και παραμένω ευτυχής τα τελευταία είκοσι χρόνια».

ρία είχε χάσει τα δύο τρίτα των εδαφών της. Αυτό ήταν ένα τεράστιο τραύμα για τους Ούγγρους. Και αυτό το μεγάλο τραύμα απαντήθηκε από τη δεξιά στη βάση του ακραίου εθνικισμού και του ιστορικού αναθεωρητισμού. Κι έπειτα ήρθε το κομμουνιστικό καθεστώς κι έσπρωξε το παρελθόν κάτω από το χαλί. Ήταν αδύνατο να κάνουμε μια συζήτηση στη βάση της λογικής. Ούτε για το Ολοκαύτωμα συζητήσαμε. Κι έτσι, επειδή τόσα ζητήματα είχαν αποσιωπηθεί για πολύ καιρό, επειδή είχαν μείνει να σαπίζουν κάτω από το χαλί, όταν άρχισαν να αναδύονται στην επιφάνεια ήταν πια αργά για να αποφύγουμε τις στρεβλώσεις. Γιατί η συζήτηση για το παρελθόν ξεκίνησε με στρεβλό τρόπο, από την ακροδεξιά. Η οποία και εκμεταλλεύεται την οργή των ανθρώπων για τη σιωπή τόσων χρόνων».

Αυτό εξηγεί και τη δημοτικότητα του Jobbik μεταξύ των νέων ανθρώπων; Ο αρχηγός του κόμματος, ο Γκάμπορ Βόνα, είναι μόλις 32 ετών.

«Οι νέοι έλκονται πολύ από την άκρα δεξιά. Γιατί οι νέοι πάντα έλκονται από τα άκρα. Στην Ουγγαρία δεν έχουμε άκρα αριστερά και οι νέοι στρέφονται στο κόμμα της άκρας δεξιάς γιατί το βλέπουν ως κόμμα διαμαρτυρίας – εναντιώνονται στο κατεστημένο, το κατεστημένο έχει πάντα άδικο, διαφορορούν για τις οργανώσεις που προάγουν τη δημοκρατία, εναντιώνονται στη δημοκρατία γιατί την ταυτίζουν με το κατεστημένο. Έτσι σκέφτονται οι νέοι. Βεβαίως, τα δημοκρατικά κόμματα της χώρας έχουν παραμελήσει τη νεολαία, δεν έχουν εκδηλώσει κανένα ενδιαφέρον για τις ανησυχίες τους, ούτε επιδίωξαν να τους εκπαιδεύσουν στους δημοκρατικούς θεσμούς. Είναι εντελώς παραμελημένοι οι νέοι άνθρωποι. Αυτός λοιπόν είναι ένας ακόμη παράγοντας που εξηγεί την άνοδο της άκρας δεξιάς. Και υπάρχει κι ένας τρίτος λό-

γος: η Ουγγαρία δεν έχει θάλασσα. Ξέρω, ακούγεται γελοίο, αλλά οι Ούγγροι είναι κλειστοφοβικοί. Ζουν σε έναν περικλειστο χώρο, δεν έχουν την εμπειρία εκείνης της ελευθερίας που προσφέρει η φύση, της ελευθερίας που προσφέρουν ο ανοιχτός ορίζοντας και οι μεγάλες θάλασσες. Κι έτσι προκύπτει ο επαρχιωτισμός».

Πώς εκδηλώνεται ο ουγγρικός επαρχιωτισμός και πώς ευνοεί την ακροδεξιά;

«Σε όλες τις γειτονικές χώρες, οι νέοι φεύγουν προς τη Δύση. Κυνηγούν την τύχη τους. Τουλάχιστον μισό εκατομμύριο Ρουμάνοι βρίσκονται στην Ιταλία. Σλοβένοι, Σλοβάκοι, Πολωνοί – όλοι κινούνται. Δεν περιμένουν από το κράτος-πατέρα να τους σώσει. Οι Ούγγροι κάθονται ακίνητοι, παγιδευμένοι στο κλειστοφοβικό σύμπαν τους. Προτιμούν να επιβιώνουν στοιχειωδώς με το ελάχιστο βοήθημα που παρέχει το κράτος, παρά να φύγουν. Δεν κυνηγάμε την τύχη μας. Ποτέ δεν κάνουμε κάτι μόνοι μας, ποτέ δεν παίρνουμε πρωτοβουλίες – περιμένουμε πάντα από κάποιους άλλους να μας βοηθήσουν. Κι αν οι άλλοι δεν μας βοηθήσουν, τότε εξοργιζόμαστε. Η οργή ξυπνάει επειδή ούτε οι άλλοι μας βοηθούν ούτε εμείς βοηθάμε τους εαυτούς

μας. Έτσι έχουν τα πράγματα και γι' αυτό βρισκόμαστε σήμερα σε αυτή την κατάσταση. Αυτή η πτυχή της πραγματικότητας μπορεί να μην αρκεί για να εξηγήσει την απήχηση της ακροδεξιάς, αλλά φωτίζει το περιβάλλον μέσα στο οποίο ακμάζει».

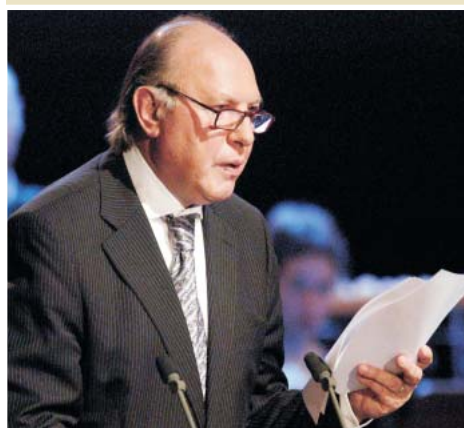
Το γεγονός ότι δεν σημειώθηκε μεταναστευτικό κύμα προς τη Δύση δεν συνδέεται και με το γεγονός ότι το 1989 η χώρα ήταν σε σχετικά πολύ καλύτερη οικονομική κατάσταση από τα υπόλοιπα πρώην κομμουνιστικά κράτη;

«Ναι, αυτό είναι αλήθεια. Και γι' αυτό καταλήξαμε έτσι – γιατί είχαμε συννηθίσει στον κρατικό πατερναλισμό. Το καθεστώς του Γιάνος Καντάρ ήταν πολύ πατερναλιστικό. Οι πολίτες είχαν μάθει να ζητούν χάρες από το κράτος και το κράτος συχνά ανταποκρινόταν. Μόλις το πατερναλιστικό καθεστώς κατέρρευσε, οι άνθρωποι έχασαν το στήριγμα που θεωρούσαν φυσικό. Σήμερα δεν μπορούν να στηρίζονται για τα πάντα στο κράτος, παρόλο που η κυβέρνηση είναι σοσιαλδημοκρατική. Αυτή η κυβέρνηση τα τελευταία χρόνια έχει προσπαθήσει να ακολουθήσει σοσιαλιστικές πολιτικές, οι οποίες ό-

μως δεν υποστηρίζονταν από την ίδια την παραγωγικότητα της χώρας. Εκαναν ό,τι μπορούσαν για τους ανέργους, αλλά να σας πω κάτι; Στις γειτονικές χώρες, οι άνεργοι σπκόνωνταν κι έφευγαν και πήγαιναν να δουλέψουν σαν υπηρέτες στη Δύση, και έβγαλαν χρήματα για τους ίδιους και τα παιδιά τους».

Πρόσφατα επικυρώθηκε ο νόμος σχετικά με την άρνηση του Ολοκαυτώματος. Σας βρίσκει σύμφωνη αυτή η κίνηση;

«Κοιτάξτε, σε μια χώρα όπου οι άνθρωποι θα θεωρούσαν αδιανόητο να φωνάζουν ρατσιστικά συνθήματα σε δημόσιους χώρους, όπου οι ίδιοι οι πολίτες θα καταδίκαιζαν ρατσιστικές και ξενόφοβες συμπεριφορές και θα εμπόδιζαν κάποιον από το να προτρέψει σε πράξεις ρατσιστικής βίας, εκεί ο νόμος δεν θα είχε νόημα. Στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, δεν θα ήταν απαραίτητος – γιατί αν κάποιος μέσα στο μετρό τολμήσει να αρχίσει να φωνάζει συνθήματα ενάντια στους μαύρους και τους Εβραίους, οι συνταξιδιώτες του θα τον πετάξουν έξω. Στην Ουγγαρία μπορεί και να συμφωνήσουν μαζί του. Ενώ κάποιος πρέπει να πει: σταματήστε. Στην

«Ο Ιμρε Κέρτες είπε σκληρές αλήθειες»

Τον περασμένο Νοέμβριο, ο Ούγγρος Νομπελίστας Ιμρε Κέρτες έδωσε μια συνέντευξη στη γερμανική εφημερίδα «Die Welt», που ξεσήκωσε τεράστιο κύμα οργής εναντίον του. Σε εκείνη τη συνέντευξη, ο συγγραφέας απέδιδε την απόφασή του να εγκατασταθεί στο Βερολίνο στο έντονα αντισημιτικό και ξενοφοβικό κλίμα που έχει διαμορφωθεί στην Ουγγαρία. Και μίλησε για την άρνηση των συμπατριωτών του να αντιμετωπίσουν και να παραδεχτούν το παρελθόν τους. Μοιάζετε να συμφωνείτε μαζί του.

«Βασικά δεν είπε τίποτε υπερβολικό, είπε πράγματα

γνωστά. Και υπήρξαν πολύ άσχημες αντιδράσεις, είναι αλήθεια. Μάλιστα πριν από λίγο διάβασα ένα άρθρο στο «Elet es Irodalom» – μια ανεξάρτητη εβδομαδιαία επιθεώρηση – που έλεγε ότι αυτές ακριβώς οι αντιδράσεις επιβεβαιώνουν πόσο δίκιο έχει ο Κέρτες. Υπάρχουν, λοιπόν, κι αυτές οι διαφορετικές φωνές. Υπάρχουν αυτοί που ξέρουν ότι ο Κέρτες μίλησε όπως μιλούν οι άνθρωποι που είναι απογοητευμένοι από την πατρίδα που αγαπούν, που λένε σκληρές αλήθειες ακριβώς γιατί αγαπούν την πατρίδα τους. Και γιατί αισθάνονται απόγνωση για την κατάσταση της χώρας. Αυτό είναι κάτι που όποιος διαβάσει τη συνέντευξη του Κέρτες το κατανοεί».